

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem • Monošter, 25. septembra 2025 • Leto 35, št. 39

stran 2

V SREČANJU JE SKRITA SREČA – PRAZNIK PORABSKIH SLOVENCEV

JANEZ KOZINC POSVEČEN V SOBOŠKEGA ŠKOFA: HODITI PO POTI DOBREGA
stran 3

ČE SE NE TAUŽIN, ...
stran 8

PRIPOVEJSTI O MENJE POZNANI ŽENSKAJ
stran 9

V SREČANJU JE SKRITA SREČA – PRAZNIK PORABSKIH SLOVENCEV

V Monoštru je prejšnjo soboto zavladalo veselo razpoloženje. Na tradicionalnem srečanju porabskih Slovencev se je zbralo okoli 200 ljudi – iz Porabja, Sombotela, Mosonmagyaróvára,

pomembno. Če pozabiš poslušati ljudi, izgubiš smer.»

Vrnitev k domovini

Na pomen vračanja je opozorila tudi zagovornica Slovencev v madžarskem par-

jih, kako se ob glasbi in plesu povežejo, kot da bi imeli to v krvi. To je tisto, kar nas drži skupaj – čutiš, da si Slovenec, ker nosiš to s sabo.»

Priznanja za delo v skupnosti

Na srečanju so podelili tudi nagrado za Slovence na Madžarskem. Letos sta jo prejela Martin Ropoš in László Nemes. Kot piše v utemeljitvi: Márton Ropos je v 25 letih, kot predsednik Državne slovenske samouprave, dosegel neprecenljive zasluge na področju obstoja, ohranjanja slovenske narodnosti, ohranjanja jezika, kulture in tradicije. Nekdanji predsednik je ob prejemu nagrade dejal, da ni le njegova, ampak priznanje vsem, ki so desetletja gradili šole, vrtce, ustanove in kulturna društva: »To je priznanje za vse, ki smo četrto stoletja skupaj delali. Nihče tega ne zmore sam.« Drugi nagrajenec László Nemes je veselje in potrebo po

v njegovem življenju – pet let je bil član Folklorne skupine Sakalovci, nato pa kar deset let aktivno sodeloval v Gledališki skupini Nindrik-indrik, kjer je na odru ohranjal in ponosno predstavljaval sakalovsko narečje.

Pesem, ples in veselje

Dogodek je obogatil tudi

Vse skupaj je zvečer zaokrožil tradicionalni slovenski bal, kjer je za ples in dobro voljo poskrbela skupina Avantura.

Srečanje, ki gradi prihodnost

Čeprav so bila srečanja včasih priložnost, da so se vračale generacije, ki so pred

Škofijsko narodnostno srečanje se je začelo v monoštrski cerkvi s slavnostno mašo.

Győra in drugih krajev, kjer Slovenci še vedno ohranjajo svoj jezik in običaje.

Jezik kot srce skupnosti

Dogodek je priredila Državna slovenska samouprava na Madžarskem, njen predsednik Karel Holec pa je srečanje opisal kot praznik skupnih korenin. V nagovoru je poudaril, da materni jezik ni le orodje sporazumevanja, ampak srce slovenske kulture in ključ identitete: »Če ga ohranjamo, gradimo prihodnost in utrjujemo našo skupnost. Slovenci smo, porabski Slovenci, del žive skupnosti, bogate s tradicijo. Kdor to čuti, ve, da nikoli ni sam.«

V pogovoru za naš časopis je Holec dodal, da so takšna srečanja dragocena tudi zato, ker ljudi povežejo: »Danes živimo prehitro. Nimamo časa, da bi se usedli, se pogovorili, prisluhnili drug drugemu. Takšna srečanja omogočajo prav to, da pogledamo, kje smo, kam gremo in kaj nam je

lamentu Erika Köleš Kiss. Kot pravi, je pomembno, da tudi druga in tretja generacija, ki se je rodila že drugje, ne več v Porabju, spoznava svoje korenine: »Ta srečanja omogočajo, da mladi slišijo stare zgodbe, spoznajo našo kulturo in jezik – našo domanjo reč. Tako začutijo,

Priznanje Za Slovence na Madžarskem sta prejela László Nemes in Martin Ropoš.

da to ni nekaj oddaljenega, ampak del njihove identitete.»

Holec se strinja, da so prav mladi prihodnost: »Vidimo

negovanju slovenske kulture je prinesel iz družinskega okolja. Že v mladosti je imelo ohranjanje porabske kulture pomembno vlogo

bogat kulturni program. Nastopili so Porabski trio, folklorna skupina KUD Goričko iz Gornjih Petrovcev, pevke skupine Seniške sinic, otroci z Dvojezične

desetletji zapustile Porabje, se danes krepko vključujejo tudi mladi. Holec je ob tem poudaril:

»Ne gre samo za številke, ki jih pokaže popis prebivalstva. Pomembno je, da se ohranja jezik, kultura, povezanost. In to je naloga prihodnjih generacij.«

Ob koncu pa se je Holec nasmešnil in dodal misel, ki je povzela bistvo dneva:

»Saj pravijo, da je v srečanju skrita sreča – in res je tako. Veseli smo, da smo bili skupaj, da smo delili spomine in načrte. Naj se ta sreča prenaša iz roda v rod.«

Srečanje v Monoštru je tako še enkrat pokazalo, da porabski Slovenci niso sami. Kjer koli živijo, jih povezujejo skupna beseda, spomin in želja, da bi se tudi prihodnje generacije domov vračale s toplino v srcu.

Vida Toš

Janez Kozinc posvečen v soboškega škofa: Hoditi po poti dobrega

V župnijski cerkvi Povišanja svetega križa v Črenšovcih je sredi septembra potekala slovesnost, ki se bo zapisala v zgodovino soboške škofije. Novi soboški škof Janez Kozinc je bil ob navzočnosti škofov iz Slovenije in tujine

začel v zahtevnih okoliščinah – ob zmanjševanju števila vernikov in staranju prebivalstva v škofiji. Prav zato mu je položil na srce, naj gradi edinost znotraj Cerkve in ostane odprt za ekumenski dialog z drugi-

namovali bogat program in pesem združenega cerkvenega zbora. Soposvečevalca ob Štumpfu sta bila apostolski nuncij v Sloveniji Jean-Marie Speich in mariborski nadškof Alojzij Cvikel. Navzoči so bili skoraj vsi slovenski škofje, metropolit iz Ljubljane in Maribora, pa tudi škofje iz sosednjih držav, redovniki, bogoslovci ter predstavniki javnega življenja.

Škof znanstvenik in vzgojitelj

Janez Kozinc je sicer doma iz Celja, kjer se je rodil leta 1975. Najprej je stopil na pot znanosti – doktoriral je iz analitiške kemije – nato pa sledil duhovniškemu poklicu. Leta 2010 je postal duhovnik celjske škofije, služboval kot kaplan in župnik, predaval Sveto pismo ter vzgajal bodoče duhovnike. V zadnjih letih je vodil bogoslovce in komisijo za stalno formacijo duhovnikov.

Verniki in duhovniki ga opisujejo kot skromnega, odprtega človeka, ki zna prisluhniti mladim, družinam in predvsem tistim, ki trpijo. Prav zato mnogi verjamejo, da bo kot škof upanja znal soboško škofijo voditi po poti povezanosti in vere v prihodnost.

Vida Toš

Škof Janez Kozinc: »Želim hoditi po poti dobrega, poštenega in plemenitega.«

ter množice vernikov posvečen v tretjega škofa mlade škofije. Glavni posvečevalec, koprski škof in Kozincov predhodnik v Murski Soboti Peter Štumpf, ga je označil za škofa upanja in ga pozval, naj ostane odprt za vse ljudi.

Pot dobrega in povezanosti

Škof Kozinc je po posvetitvi dejal, da želi svojo službo opravljati skupaj z verniki, ljudmi dobre volje ter predstavniki narodnostnih skupnosti in oblasti. »Želim hoditi po poti dobrega, poštenega in plemenitega,« je dejal in poudaril, da je v času staranja prebivalstva in upadanja števila vernikov še posebno pomembno iskati povezanost in sodelovanje za skupno prihodnost.

Poslanstvo v izzivih sodobnega časa

Štumpf je v nagovoru spomnil, da bo Kozinc svojo pot

mi krščanskimi skupnostmi. Vernikom je ob tem sporočil, naj novega škofa spremljajo z molitvijo in naklonjenostjo, saj le edinost rodi povezanost.

Tudi celjski škof Maksimilijan Matjaž je izpostavil, da škofovsko poslanstvo ni le čast, ampak predvsem služjenje. »Škof mora pomagati ljudem odkrivati darove veselja, ljubezni in miru, tudi v času, ko kristjani v družbi postajajo manjšina,« je dejal.

Slovesnost prijateljstva in molitve

Slovesnost posvetitve so zaz-

MESSAGES – NEPOPIISANE ZGODBE

Na slovensko-madžarskem obmejnem območju je nastala nova romarska pot z imenom Svetloba ob meji, ki je del projekta Nepopisane zgodbe – Romanje ob madžarsko-slovenski meji. Projekt, ki poteka s podporo Interregovega programa Slovenija-Madžarska, si prizadeva ohraniti spomin na dva mučeniška duhovnika – blaženega Jánoša Brennerja in Božjega služabnika Danijela Halasa –, krepiti lokalno identiteto ter spodbuditi razvoj verskega turizma v regiji. Vodilni partner projekta je Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje Muraba, pri projektu pa sodelujeta še Občina Lendava in Občinski urad Železne županije.

Posebna romarska pot

Nova 89-kilomska romarska pot povezuje Monošter in Lendavo ter večkrat prečka državno mejo. Pot poteka skozi kraje, kot so Farkašovci/Farkasfa, Sola/Szalafő, Hodoš, Soboška ves/Magyarszombatfa, Dobrovniki, Turnišče in Velika Polana, konča pa se v Lendavi. Na poti si je mogoče ogledati številne kulturne

13. septembra je potekalo tako imenovano poskusno romanje, med katerim smo prehodili del poti Svetloba ob meji od Veleméra do Dobrovnika.

in sakralne znamenitosti, med drugim cerkve v Velemeru, Turnišču in Domanjševcih.

Zgled iz preteklosti

Zgodbi Jánoša Brennerja in Danijela Halasa pričata o pogumu, veri in človekoljubju. Oba sta delovala v burnem 20. stoletju in bila žrtvi preganjanja. Njuna mučeništva, pa tudi življenjske vrednote, še danes nagovarjajo vse generacije. Brennerjeva odprtost in naklonjenost mladim ter Halasova odločnost in globoka vera so močna sporočila tudi za sodobni čas.

Zato ime romarske poti Svetloba ob meji ni naključno – njen cilj je predstaviti človeka, ki sta lahko moralni in duhovni kompas tudi za nove rodove.

Uresničevanje in dosežki

Pri projektu sodelujejo strokovnjaki z različnih področij turizma, cerkve, zgodovinopisja in umetnosti. Na začetku je bila ena najpomembnejših nalog Občinskega urada Železne županije ocena romarskih poti v regiji, katere rezultate smo objavili v obliki trijezične študije.

Občina Lendava je pripravila povzetek o življenju Danijela Halasa, medtem ko je Muraba obdelala gradivo o življenju in delu Jánoša Brennerja, iz katerega je nastala trijezična digitalna zbirka. Organizacija je poleg tega izvedla usposabljanja za organizatorje romanj, označila pot in pripravila tudi projektno spletno stran.

Načrti

V prihodnje načrtujejo potujoče razstave, delavnice v šolah, otroške taborne in likovne natečaje. Izvedli bodo tudi poskusno romanje, katerega izkušnje bodo vključili v nadaljnje dejavnosti. Več informacij: muraba.hu/projekt/messages

Barbara Zakocs

VRTEC GOZDIČEK NA STROKOVNEM OBISKU V PORABJU V OKVIRU PROJEKTA KULTURNA IZMENJAVA NAS POVEZUJE

Strokovni delavci vrtca Gozdiček so se skupaj z ravnateljem Borutom Anželjem minuli konec tedna udeležili strokovnega obiska v Porabju. Obisk je potekal v okviru projekta

je pomemben za ohranjanje slovenske identitete. Obisku sta se pridružili tudi porabski vzgojiteljici Éva Balogh Papp in Krisztina Gyécsek Nagy, ki sta s prisotnostjo in aktivnim

kmetije so ob dih jemajočem razgledu uživali tudi v pokušini lokalnih dobrot. Direktor Razvojne agencije Slovenska krajina Tamás Kovács jim je ob tem predstavil delovanje kmetije in njeno vlogo pri razvoju podeželja.

Program se je nadaljeval z ogledom cistercijanskega samostana in cerkve Marijinega vnebovzvetja, kjer so naši gostje spoznali bogato versko in kulturno dediščino Monoštra. Dan so sklenili v Muzeju potovanja skozi čas, kjer so se simbolično podali v preteklost ter ob vedrih in nasmejanih obrazih preizkusili v sobah pobega, tekmujoč, kdo bo dosegel boljši rezultat.

Izletu je sledilo delovno kosilo v restavraciji Lipa, kjer jih je sprejela predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem Andrea Kovacs. Strokovni obisk je še dodatno okrepil vezi med soboškim in porabskim okoljem ter odprl nove možnosti

Obisk vrtca na Gornjem Seniku

Kulturna izmenjava nas povezuje, katerega cilj je poglobiti sodelovanje med soboškim vrtcem in dvojezičnimi vrtci v Porabju ter ustvariti prostor za strokovno in kulturno povezovanje.

Strokovni kolektiv enote Gozdiček

sodelovanjem dodali dogodku posebno vrednost. Njuna vključenost je še dodatno okrepila občutek povezanosti ter poudarila pomembnost kulturne izmenjave, ki presega vsakdanjik in obogati strokovne delavce.

Strokovni kolektiv enote Gozdiček Vrtca Murska Sobota s svetovalko za narodnostno šolstvo Valentino Novak, vzgojiteljico asistentko Laro Tivold ter porabskima vzgojiteljicama Évo Balogh Papp in Krisztino Gyécsek Nagy.

diček Vrtca Murska Sobota je obiskal vrtec na Gornjem Seniku in v okviru bogatega strokovnega predavanja – ki sta ga odlično izpeljali svetovalka za narodnostno šolstvo Valentina Novak ter vzgojiteljica asistentka Lara Tivold – so imeli priložnost spoznati dvojezični vrtčevski sistem v Porabju, ki se razvija v tej regiji in

Obisk je bil namenjen izmenjavi izkušenj ter poglobljene- mu vpogledu v delo vrtcev, kjer vsakodnevno sobivata slovenski in madžarski jezik. Po uradnem delu so se udeleženci podali še na izlet po Porabju, kjer so odkrivali naravne in kulturne znamenitosti naše čudovite pokrajine.

Na terasi Slovenske vzorčne

za nadaljnje sodelovanje. Z veseljem pričakujemo ponovno srečanje 9. oktobra, ko se bodo naši in njihovi otroci družili v okviru prijateljskega povezovanja Ko zorijo jabolka. Priprave so v polnem zamahu, naj bo jesen prijazna in polna lepih skupnih trenutkov.

Lilla Bugán

SLOVENSKA BRALNA ZNAČKA POTUJOČE KNJIŽNICE V PORABJU

Leto je naokrog in šolsko leto se je spet začelo. Z njim pa tudi nova sezona Slovenske bralne značke potujoče knjižnice v Porabju. Ta se je v Porabju začela leta 2018 in se je izkazala kot dobra spodbuda za branje slovenskih knjig. Zaželeno je, da bi prebrali vsaj tri knjige z bralnega seznama, ki ga lahko prejmete na bibliobusu. Prav tako knjige, namenjene opravljanju bralne značke, ki traja od oktobra 2025 do aprila 2026. In kot je že navada, vsi, ki

bralno značko uspešno opravijo, prejmejo zaslužen nagradno na sklepni prireditvi v Monoštru.

Za uspešno opravljeno bralno značko se šteje, ko udeleženec potujočemu knjižničarju na bibliobusu odda pravilno izpolnjeno prijavnico, na katero zapiše najljubšo misel iz prebrane knjige. Za šolsko leto 2025/26 vam potujoča knjižnica PIŠK Murska Sobota za sodelovanje pri Slovenski bralni znački priporoča knjige:

- Ti pa kar greš v bitko za pomlad, Pešibus po Istri (Jurij Hudolin),
- Čudežno pero Matije Valjavca (Mira Delavec Touhami),
- Slovenoljub (Noah Charney),
- Kleopatra (Vesna Milek),
- Zbiralec sanj (Evald Flisar),
- Peš po domačih krajih (Alma M. Karlin),
- Novo upanje (Aleš Ropoša Alexio),
- Minljivi čas spominov (Amalija Tropenauer),
- Razdalje (Barbara Simonitti) in
- Pojezije (Vlado Kreslin).

Vsaka izmed naštetih knjig pritegne bralca s svojo vsebino k nadaljnjemu raziskovanju in branju. Nekatere nas popeljejo v preteklost, spet druge obravnavajo aktualno tematiko sodobne slovenske družbe.

Naj še enkrat spomnimo na naša postajališča bibliobusa v Porabju:

- GORNJI SENIK 8.30–9.30 pri osnovni šoli,
- SAKALOVCI 9.45–10.05 pri vrtcu,
- ŠTEVANOVCI 10.20–11.00 pri osnovni šoli,
- MONOŠTER OŠ 11.15 –1.45 pri osnovni šoli,
- MONOŠTER 11.50–12.20 pri Hotelu Lipa.

V drugem polletju 2025 bomo našeta postajališča obiskali 29. septembra, 13. oktobra, 10. in 24. novembra ter 8. in 22. decembra.

V prvem polletju 2026 pa bodo naši obiski: 5. in 19. januarja, 2. in 16. februarja, 2., 16. in 30. marca, 13. aprila, 11. in 25. maja ter 8. in 22. junija.

Vabim vse bralce, da se pridružite Slovenski bralni znački potujoče knjižnice v Porabju in s tem sodelujete pri soustvarjanju čudovitega literarnega projekta.

Jana Balažic, Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota

Aj bi vsakši starištje tak srečno pa veselo življenje zadobéjli

Eržika Dončec, po deklíškom Németh, je s svojim možaum Endrenom Dončecom trno srečna pa vesela. Zakonski par živé v Slovenskoj vesi v lejpom

smo deset dni bili v oktoobra, med tjeđnom so nam mlajši že dostavse vedli pokazati v njivom kraji, na konci tjeđna nas je pa sin kaulak vozo. Dobro, ka

je prvo dejte mejla hči pa nazaj mogla delat titi. Pa najmenšoga sam tō dosta skrb mejla.«

- Menša či, ona je najbola srečna, ona dobéj od vaja največ pomauči pa lübezni, ka je doma ostala z vama.

»Dja, ona je najbola srečna pa dja tak mislim, ka smo mi tō srečni, ka go doma mam, kakoli nam trbej, ona nam vse tanaređi. Müva njim tō pomagava, ka leko. Zrankoma, gda mlajši v pau ausmoj tadejo v šaulo na Gorejnji Senik, že pitajo, ka mo tñjajala, pekla, če baujo palačinte ali langoš.... Dja njim pa z velseldjom vse stjüjam pa spečem. V graca pripauvam, ka nam trbej za tñjnjo, perem, tiglam, pucam... Dvej vnukice v pau tretjoj prideta domau s šaule, te je že čakam, njim podvorim obed. Mauž, on odi

mlajšom prejkpogledne naloge, pa je kaj vöpita, ka se trbej na drudji den nalečti za šaulo. Pa ovak se

smo leko plačüvali, ka je mauž privatno delo, ka iz tistoga, ka sva slüžila v frbritji, bi nej mogla.«

- Po kom so se vrgli, ka so vséj vönavčeni?

»Mo' mati je tak čedna bila, njau so tō steli, aj se tadale vči v gimnaziji, samo, ka so starištje srmactje bili pa so go nej mogli dati včiti. Na, pa mauž je tō srejdno šaulo zgotovo.«

- Gda ste pa leko bili vsi vtjüper tñj doma?

»Lani, gda sem dja sedemdeset lejt gratala, te so vsi doma bili, 16 nas je bilau. Doma smo svetili, eno vekšo ižo mam, taum djé eden graubi sto, enga smo pa nota djali vnukom. Oni so samo tašoga ipa vtjüpdjé pa se tō radi zgučavajo pa se dobro počutijo (jól érzik magukat). Ka je leko, tisto smo že v soboto kreda djali, friško mesau, šalate pa drugo smo pa v nedelo. Hčeri pa sneja so dosta pomagale, tak ka smo vse lepau pa dobro stjüjale pa spekle. Vsikši se je fejs dobro čüto, dosta smo se pogučavali, smeđjali, mlajši so pa po cejlom rami kralüvali. Radiva sva, ka taše dobre mlajše, zeta, snejau pa vnukice, vnuke mava. Pri svetoj meši smo hvalo dali za tau pa za te lejpi den.«

Klara Fodor

Slike: Klara Fodor in arhiv družine

Eržika Dončec z vüzemstjimi risb, malanjom domanji vnukic.

družinskom rami. Tau sta vejn sama nej brodila, gda sta se 1976. leta oženila, ka de njima Baug tak pomago pri tejm, ka te taši lejpi žitek mela, ka se gnesden leko radöjvata 3 mlajšom pa 8 vnukom. Gde pa kak živejo tej mlajši s svojo držinov, kak leko cejla familiya tak lepau vtjüper drži, de nam tapripovejdala Eržika.

»Najbola daleč, v Švici, žive sin Andraž, on je najstarejši. On se je informatiko včijo v Veszprémi, trno naletja se je včijo. Potistim je v Pešta delo pri švajcarskoj firmi pa so ga od tistec tavö sprajli. Z ženov sta se v Pešta spoznala, oženila sta se pa sta se tak skvatejrala v Švico že pred desetimi lejtji, njeva mata dva deteta. Oni vsakšo leto domau pridejo na dva tjeđna, gda dugši čas ne delajo vleta pa djeseni, sprtolejt pa na kračeši čas. Müva z možaum pa na leto gnauk deva na eden tjeđen, sprtolejt ali djeseni, gda mlajši počitnice majo v šauli. Lani

brezi brig leko doma njava vse, ka hči pa zet vse tanapravita. Starejša hči, Gabriella, je tō v Veszprémi odla na univerzo, taum vči pa taum žive z držinov. Tri pojba mata, med njimi najstarejšoga vnuka. Več

Vesela družina vtjüper na nepozablenim 70. jubilejskom rojstnom svetki matere. Stariša Eržika pa Endre (z levi kraj 2. pa 3.) s svojimi najdragšimi.

krat pridejo domau, gda naši domanji vnuki majo kaj ali miva z možaum svetiva kaj. Ali samo dola pri pelata mlajše. Na vüzem pa božič so doma na prvi den, potistim pa sé prideu, ka té mlajši majo počitnice pa so té tñ pri nas. Dja sem dosta ta ojdla k njim, gda

štja delat, tašo leko delo štja taobredi, on pa ovak pomaga. Hči samo v pau petoj pride domau z dela, ona je v rehabilitacijski špitalaj v Varaši na fizioterapiji. Rada dela, dobro delo ma, na tašom mesti je, gde so veltji betežnictje. Pa te štja doma ma delo,

tō mora spravlati z njimi pa kaj taoprajti. Zet, on v trej partijaj dela. Dja njim nika ne gučim vcuj, mauž tō nej, aj tak ranijo mlajše, kak oni štejo. Dvej deklíčine, one so vtjüp kak padaštjine, se vtjüp šaliyo, včijo, starejša pomaga menšoj. Starejša je zdaj od djeseni šesti, menša pa štrti klas. Pojbič je pet lejt star, on v vrtec odi v Sakalovce, on je tak zdaj posaba. Gda se deklíčine včijo ali se kaj drugo špilajo, te on mena pravi: „Mama, poj, ka va se müva tō nika grajala“. Gda je pa dejdek tō doma, te me pa vanej v delavnici trbej dati málo žago, klapač pa vse kaj tašo, ka on tō dela kak dejdek. Trno je rada mam, rada sem z njimi.«

- Kak sta leko dala vönavčiti vse tri mlajše, ka nej bilau malo pejnez,

»Gda se je sin išo včit, te štja plačüvati trbelo pa za vekšo čer tō. Iz tisti pejnaz

OD SLOVENIJE ...

Večina Slovencev lani ni uporabljala javnega prevoza

V Sloveniji je bilo konec lanskega leta registriranih skoraj 1,3 milijona osebnih avtomobilov, njihova povprečna starost pa je bila 11,3 leta. Kazalnik motorizacije je dosegel 587 avtomobilov na 1000 prebivalcev, kar nas uvršča med bolj motorizirane države EU, kažejo podatki slovenskega statističnega urada. Javni prevoz je lani dnevno uporabljalo le šest odstotkov prebivalcev, tedensko sedem, medtem ko ga 62 odstotkov Slovencev sploh ni uporabilo. Največ rednih uporabnikov je bilo med dijaki in študenti (38 odstotkov), najmanj pa med samozaposlenimi, od katerih jih kar 80 odstotkov z avtobusom ali vlakom ni potovalo niti enkrat. Kot glavni razlog za izogibanje javnemu prevozu so prebivalci navajali predolgo trajanje vožnje (25 odstotkov) in njegovo nedostopnost v kraju bivanja (15 odstotkov). Skoraj polovica vprašanih pa je preprosto raje sedla v avtomobil. Cena vozovnic na odločitev skorajda ni vplivala.

Slovenija praznovala priključitev Primorske k matici

15. septembra zaznamujemo državni praznik priključitve Primorske k matici domovini v spomin na 15. september 1947, ko je začela veljati pariška mirovna pogodba. Ta je Sloveniji prinesla Zgornje Posočje, Vipavsko dolino, večji del Krasa in manjši del Istre. Osrednja slovesnost je bila v Ilirski Bistrici. Predsednica republike Nataša Pirc Musar je v nagovoru opozorila na pogum in zgled Primorcev ter spomnila, da tudi danes nasprotujemo posegom v pravice narodov in manjšin. »Enakopravnost, človekove pravice in svoboda so edini pravi motor pravične civilizacije,« je dejala. Predsednica državnega zbora Urška Klakočar Zupančič pa je v poslanici opozorila, kako pomembni so mir, povezanost in spoštovanje. Praznik je po njenih besedah priložnost, da utrdimo vizijo Slovenije kot skupnosti sodelovanja.

Praznik letos prvič nosi novo ime – namesto vrnitve zdaj praznujemo priključitev Primorske k matici domovini.

Vaški dan v Sakalovcih: Kmečke igre, kuharsko tekmovanje, koncerti

Vaški dan je v življenju manjših skupnosti eden najpomembnejših dni v letu. Takrat se zbere cela vas – za pogovor, veselje in

Veseli vaški dan v Sakalovcih

sprostitve. Tudi v srcih Sakalovčanov ima ta praznik poseben kotiček, zato ga ponavadi praznujemo kar dvakrat. Tudi letos je bilo tako, v soboto in v nedeljo, 13. in 14. septembra, so čakale vaščane zanimive aktivnosti, namenjene vsem generacijam.

Prvi dan smo obudili staro, že skoraj pozabljeno tradicijo kmečkih iger, ki je bila pred leti zelo priljubljena. Slovenska narodnostna samouprava Sakalovci, ki je organizirala sobotni popoldan, je znova pripravila »kmečke igre«, tokrat pa malo drugače – ekipe niso bile le iz domače vasi, ampak tudi iz drugih krajev Porabja: iz Števanovcev, Andovcev, Gornjega Senika in, seveda, Sakalovcev. Program se je začel ob 13. uri s kuharskim tekmovanjem, na katero se je prijavilo kar 12 ekip – med njimi domačini, Porabci in Madžari iz okolice. Celotna vas je dišala po različnih jedeh, katerih vrsta ni bila določena – va-

žno je bilo le, da so okusne. Večina ekip se je odločila za različice bograča, ki so ga popestrile s posebnimi sestavinami, vrstami mesa ali začimb.

Medtem ko so bograči veselo brbotali, je bilo športno igrišče polno glasnega smeha in tekmovalnega duha. Mlade ekipe so se pomerile v igrah, ki so oživiljele stara kmečka opravila: nosili in valili so bale, lupili koruzo, metali vence, vrtali luknje s starim orodjem in žagali z »žigažago«. Tekmovanje je bilo

napeto do zadnje igre, saj so bile ekipe skoraj povsem izenačene. Seveda pa je samouprava poskrbela tudi za osvežitev – hidracija je bila pomembna nekoč in je tudi danes. Razpoloženje je bilo

Najboljše tri ekipe kmečkih iger, ki so se na preizkušnjah odlično izkazale.

zato ves čas odlično. Tudi tisti, ki se niso prijavili na igre, so imeli možnost preizkusiti se v kmečkih nalogah. Starejši so ob tem z veseljem delili svoje znanje in izkušnje, prikazali praktične načine opravljanja ter obujali spomine, ki so jih spremljale zanimive zgodbe iz preteklosti.

Na koncu je slavila domača ekipa v sestavi Klaudia Nemes, Daniella Kakas, Martin Stájer in Patrik Horváth. Drugi so bili Gornjeseničani, tretje mesto pa je pripadlo mešani ekipi iz Andov-

Stara kmečka opravila so znova oživila – tekmovalci luščijo koruzo, kot so to počeli naši predniki.

cev in Števanovcev. Kot se za pravo »kmečko olimpijado« spodobijo, so bile stopničke narejene iz slame,

medalje pa iz lesa. Manjkati ni smelo niti tradicionalno odpiranje šampanjca in skupno praznovanje. Kuharsko tekmovanje je bilo še posebno zanimivo. Ker je bilo težko odločiti, katera jed je najboljša, smo izbiro prepustili občinstvu. Vse ekipe so prejele ena-

kovredna darila. Ekipe lokalnih nogometašev, ki je osvojila naziv nagrada občinstva, saj so udeleženci izbrali njihovo jed za najboljšo, je pripadala še posebno lepa lesena kuhalnica.

Seveda nismo pozabili niti na otroke. Čakalo si jih zbiranje pečatov, bleščeče tetovaže in ustvarjalne delavnice. Na različnih postajah so se lahko preizkusili v ljudskih igrah, kreativno ustvarjali, naredili »magnetko« in reševali križanko o Sakalovcih. Ta je navdušila tudi starše in starejše, saj so mnogi poskusili odgovoriti na vprašanja o zgo-

dovini, običajih in naravnih lepota vasi. Pridne zbiralce pečatov smo nagradili z majhnimi darilnimi paketki – enako kot odrasle tekmovalce in kuharje.

Zabava se je v soboto nadaljevala v organizaciji lokalne samouprave z veselico, v nedeljo pa s koncerti, otroškimi programi, napihljivimi igrali in seveda s številnimi kulinaricnimi dobrotami. V imenu Slovenske narodnostne samouprave Sakalovci se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so pomagali pri uspešni izvedbi prireditve, in sosednjim porabskim vasem za sodelovanje, ki ga želimo z vsakim letom še okrepiti. Program Slovenske narodnostne samouprave je bil sofinanciran z razpisom družbe Gaborja Bethlena za proračunsko podporo narodnostnim kulturnim pobudam za leto 2025.

Noémi Illés

PÜCONSKI VEŠKI PIKNIK

Rejč piknik je prišla od Angležov v dosta drügi gezi-kov kak v naš tuj. Uni pa so tau prejkvzeli od Francozov, šteri so pique-nique pravli za velki sküpní obed, gé je sakši sebi prineso gesti. Piquerfrancoskiznamenüv-

tuj. V Londoni so meli posejbnó družstvo tisti, šteri so rejdno ojdli na piknike. Zapisali so, ka so geli stari bogatci na tej piknikaj: zvekšoga so ladne gestije kak govedino, jagnetino, perutnino, teletino, golou-

Pikniki so gratali sčasoma politična družabna srečanja tuj. Vejndrik se ešče spaumnimo Panevropskoga piknika, šteri je biu leta 1989 pri Šoproni, gé so se važni političari pogučavali o prihodnosti Evrope pa tistij spremembaj, štere so že potekale v politiki, zmejs kda je dosta ubežnikov z DDR (tau je NDK) šlau prejk granice v Austrijo.

Leta 1861 so bogati varašanci z Washingtona vó šli pogledat bitko pri glavnom varaši v okviri veseloga piknika, kà so tak mislili, ka njigva vojska lejko premaga južno konfederacijsko vojsko. Dapa bila je poražena severna unionistična vojska, bogatci pa so sramotno pa trepetajauče odbježžali, zmejs kda so vse svoje drage stvari tánjali.

7. septembra 2025 so meli v Püconcaj 14. veški piknik,

gesti kak pečenoga pujcka, gulaž, čevapčiče, kotlete, vratovino. Če nekák ne more gesti svinjetine, jim ponüdiyo ribo ali lignje ali pa piščanca. Flajsne püconske ženske so pa pekle dobre šütemenje. Mesto so meli pri püconskoj šauli, gé so igrišča. Na placi za šaulov je napihljivi grad čako mlajše, starejši lidgé pa so lejko plesali na igranje muzikantov.

Predsednik püconske krajevne sküpnosti Rudi Kühar je pravo, ka sigdar pozovejo vse krajane, vesničare, gna-ko mlade pa stare z Püconec, naj se udeležijo veseloga piknika.

Gospoud Kühar pravi, ka se je od prvoga veškoga piknika več stvari spremenilo, kà v »sakon leti« vösprobajo neka navvoga, naj čim več krajanov se udeleži toga dogodka.

Veški pikniki so nej bili sigdar pri šauli. Včasik so jih meli na nogometnom igrišči ali pa v takšoj velkoj dvorani, gé lejko majo lidgé drüge prireditve, srečanja ali rojstne dneve, kà tisto mesto lejko sposaudijo drügim vesničarom tuj, šteri želijo držati kakšo zabavo. Dotegamau so meli običaj, ka so si člani kulturno-turističnoga družstva pa krajevne sküpnosti vküper nabavili gesti pa piti. Letos so spremenili način pa se držine krajanov lejko udeležüvlejo organiziranja piknika. Vážno je kcuj dati, ka so lidgé k šenki geli na pikniki, li samo za piti je trbelo plačati.

Lüstvo je zadovolno s püconskim veškim piknikom, vsakšo leto pride sigdar več pa več gostov.

Akoš Anton Dončec

... DO MADŽARSKE

Sprožen je disciplinski postopek

Madžarska roketna zveza je sprožila disciplinski postopek, potem ko sta bili temnopolti igralci roketnega kluba Győr od domačih navijačev izpostavljeni rasističnim napadom, ki so globoko žalili njuno človeško dostojanstvo. Neljubi incidenti so bili med ligaško tekmo proti Mosonmagyaróváru, na kateri je klub iz Gjura/Győra z desetimi zadetki premagal domačinke. V ekipi Gjura sta igrali dve temnopolti igralci: brazilska napadalka Bruna de Paula in francoska vratarica Hatadou Sako. De Paulova je po incidentu na svojem družbenem omrežju zapisala: »Nesprejemljivo je, da se kot športniki 21. stoletja srečujemo s takšnimi stvarmi. Rasizem je kaznivo dejanje in nespoštovanje nima mesta ne v športu in ne drugje.« Njena soigralka pa je dodala: »Nismo opice in v naši ekipi ni izdajalca. Rasizem nima mesta na igrišču in nikjer drugje!« Madžarska roketna zveza je v sporočilu poudarila, da se zavzema za načela čiste igre in športnega duha ter da bo, »ker rasizem doslej ni bil navzoč v tej športni disciplini«, storila vse, da roket še naprej obvaruje pred njim.

Nova madžarska organizacija v Vojvodini

Poleti so vojvodinski Madžari, ki ne marajo niti srbskega voditelja Aleksandra Vučića, niti Orbánove vlade, niti Vojvodinske madžarske zveze (VMZ), ki hkrati služi obema režimoma, vzeli svojo usodo v lastne roke in ustanovili novo organizacijo. Po njihovem mnenju VMZ z obema oblastema zvesto sodeluje, medtem ko se je število vojvodinskih Madžarov med letoma 2011 in 2022 dramatično zmanjšalo z 254 tisoč na 184 tisoč. V novi organizaciji z imenom Vojvodinski madžarski plenum so ugotovili, da v delu madžarske skupnosti v Vojvodini obstaja želja po aktivnem sodelovanju pri protestih v državi ne le na individualni, temveč tudi na kolektivni in institucionalni ravni.

7. septembra so meli v Püconcaj 14. veški piknik, kama je prišlo dosta vesničarov.

le »malo kaj gesti,« nique pa kak naš »nika, neka (malo).«

Že dugo nazaj, v indašnjij cajtaj so meli mále ali gostije (lakomák) na praustom v naravi, dapa prava šega takšij druženj je gratala samo v novejšij dobaj. Kda je Jezuš Kristuš pomnožo (megszaporít) krüje pa ribe v Novom zakoni, tau je bilou tuj nekši takši »piknik.« Prvi pikniki so bili zabave plemičov (nemeseke) v 17. stoletji v Franciji. V 18. stoletji se je začnila prava šega piknika v Angliji, gé so bogati plemiči v naravi (včasik na djajaj) vküp prišli, geli, pilí, se veselili, karte špilali. Biu je piknik družabno srečanje, nej kak obed pavrov na njivaj, kà so uni zatok geli, naj bi se okrepili pa lejko delali naprej.

Na vekše piknike, kà so bili tam bogati lidgé, so prišli muzikanti, kramari (árusok), malari, šteri so namalali kejpo o pikniki. Kramari so večkrat odavali loterije

ba, raka, bubrike, kompute, kekse s süjim ali friškim sadjom, torte, pudinge, šütemenje z lekvarom ali sadjom pa piškote. Kave

Gaustom so ponüdili zvekšoga sküjano pa pečeno gesti kak pečenoga pujcka.

so nigdar nej pilí samo tej (čaj), ka je bilau indasvejta žmetno sküjati kavo na praustom.

Sledkar je grato piknik nej li družabno srečanje bogatcov. Od 20. stoletja so že varašanske (polgári) držine tuj šle vó na piknike z drügimi držinami ali pa same (ati, mama pa mlajši z ništernimi žlatami).

kama je prišlo dosta vesničarov. Istina, ka tü je zdaj nej biu nikši važni dogodek, so nej prišli višiši lidgé, samo preprausto lüstvo, itak so se pri veseloj muziki, dobrij gestijaj pa pitijaj radi družili, se pogučavali med seuv o dosta stvaraj, štere so za nje trno važne.

Gaustom so ponüdili zvekšoga sküjano pa pečeno

ČE SE NE TAUŽIN, TE SEM TRNO DOBRO

Prejšnji keden sem v Ritkarovci pri Ropoš Miška bačini odo malo pripovedat. Vrejmen je nej bilau baug vej, cejli den je dež ūšo, depa kak so oni prajli, tau je najbaukše za sadje sišit, kloce ali kak oni

Ropoš Miška bači iz Ritkarovec

pravijo, šajbe delati. Zato ka tašoga reda človek tak ne more drügo vanej delati. Sadje sišit pa čas nücaš, lopau pomalek trbej nalagati, tak kak če bi je na sonci sišili. Bola duže se sišijo, bola so meke pa bola so žmane. Žau gnesden kloce, šajbe se že sploj malo dela. Pa nej zato, ka bi nej bilau sadja, vejn zato, ka se s tauga že malo pogej, tau pa te bola lažej je v bauti küpti.

- Miška bači, kak je bilau letos sadje, kak ste zadovolni?

»Nika se ne morem žaurgati, letos je sploj dosta sadja bilau, samo bola dravno. Že ne ladam, ka bi drejvge obrezjo, zato so fejest gausta gratala, najbola djablani. Prvin so tak velke djabokey bile, ka sem je kumaj v pargiško prijio, zdaj so pune, depa tak so drauvne kak dajca.«

- Dosta sadni drejv mate?

»Dosta mam, depa ka mo z njimi, mena že nej tr-

bej. S taligami je na küp zvozim pa zagnilijo, če za drügo nej, za gnoj dobro baudo. Pred dvömi leti sem je vküpsemlo pa nutra sem je v bečko sklau, zet pa vnuk sta palinko vözažgala. Vejš, kak dobra pa-

Gorenji Senik je prineso. Tak so te stare fajte djabokey sé prejk k nam prišle. Bila ena djablan, stera je vsigdar puna bila, tau je še tam na Janezovom brgej bilau. Dobro se spaunim, ka sausedje so vsigdar tak s košari tanosili te djabokey, zato ka so je raznokvrezali pa sišili so je. S tauga, kak so pripovedjali, je trnok dobra župa bila, ta djablan se je tak zvala, ka madüna. Ta drejva je taposenila, več tašo sem nej mogo spravti, depa drüge sem zato še leko obrano.«

- Ka so prvin delali, gda je tak dosta djabok bilau?

»Prišli so s kauli pa so küpili, dobro so plačali, z dauma so tavozili, zato ka tistoga ipa sploj malo djabok bilau. Gda sem v Ritkarovce prišo, gda sem se oženo, te so še prejkdmali djabokey, stari Žököš se je s tejm spravlo pa Batjin Lajoš. Zdaj že nikoma nej trbej djabok, zato ka sledik so na Vogrskom dosta

Miška bači so vsigdar sadili sadna drejva, stera njim lepau rodijo.

ga Senika iz mojoga grünta prineso, od tam, gde sem gorraso. Tam je moj dejdek Nemec biu pa on je s Štajerskoga valaun biu, on je doma pri rojstnoj iži cejpo sadike pa sé prejk na

djabok posadili. Tau so lejpe djabokey, depa te že vse škropijo pa tau je nej zdravo.«

- Gde ste meli tiste djabokey, stera so za gesti na zimau bile?

»Djabokey smo vsigdar v tistoj klejti meli, stera je v zemlej bila, v tau klejti so djabokey cejlak do majuša friške bile, tak kak če bi je te dola z drejva pobrali.«

- Te stare drejve, ka mate, ste vse vi cepili?

»Tau sem vse dja cejpo s

Miška bači v tom lejptom rami zdaj že sami živejo.

svojimi rokami, žalostno, depa s tauga je že štiri taposenilo, stera smo mogli vözožagati. Vejš, kak je tau, če se ne spravlaš z drejvami, te dougo nedo, gnauk ena vejka, gnauk drüga vejka sene, gda pa košče začne rasti, te tak nagnauk posenejo.«

- Tašoga reda djeseni kak zdaj, ka dež dé, so prvin kloce delali, tau je tak bilau pri vas tö doma?

»Moja žena je dugo lejt delala kloce, depa vejš, ka naslejdne so že nej tak tastale kak bi trbelo. Vejn luft je že tö nej taši, kak bi mogo biti. Prvin smo na paudi goraobejšeno meli pa lopau so tastale, cejlo zimau smo je grizli pomalek. Zdaj je vöpovejši pa gnauk samo tau vpamet vzemeš, ka vse plasnivo

gratalo, nej je že za gesti. Tau je zato, ka te luft je že nej zdravi, vse fele bakterije, čamere ma v sebi. Zdaj že nika ne moreš tadjati pa ranč nede tastalo, če ne deješ v zmrzovalnik.«

- Kloce, šajbe, kak so se gorponücale, kak ste je djeli ali je küjali?

»Najbole sirauvo, tak posüšeno so je djeli, prvin je lüstvo vsigdar melo pri sebi kloce. Tak eno pargiško so vsigdar zgrabili pa so si v žepko djali pa te pomalek so tau tak grizli, gda njim je na misli prišlo. Gda je post bijo, te so küjali pa župo so naredli s tauga, depa

bilau tak tö, ka so küjane kloce vcuj k mesa tö djeli. Gda sem v Sakalovci slüžo pri eni družini, oni so tö vsigdar sišili, vrkar na paudi so je meli gorobejšeno v taši mali žaklaj. Gda sem dja tam paulak odo, te sem vsigdar malo vkradno, telko, ka sem v žepki leko skrijio. Tau je zame tak žmano bilau kak cutjar.«

- Miška bači, nej zaman, gda ste vi mali, mladi bili, te je še fejest dober luft bejo, tau se vidi zato, ka sploj lejpa lejta ste zadobili. Leko bi vas že na začetki tö pito, depa tak mislim, zdaj tö nede kesnau. Kak se mate?

»Ge, če se nemo taužo, ... te sem trno dobro.«

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O MENJE POZNANI ŽENSKAJ

V varaši Gorica (talansko Gorizia) so indasveja zvekšoga Slovenci živeli. V Monarhiji je Gorica za velki kulturni center valala, v njoj so šaule bile. Vnaugi poznani pa menje

Profesor Anton Šantl je sedem lejt starejši od Avguste biu. Kakoli, ka je iz nemške držine vöprišla, je slovenska rejč pomalek v njej vse vöminila. Skrak moža je v slovenski društvaj delala, mlajše včila. Šejst mlajšov je rodila, samo trge so iz mlašeči lejt vöprišli.

poznani Slovenci pa Slovenke so od tam vöprišli. Od tisti slovenski držin

pripovedamo, stere so za vsigdar slovenske ostanole. Ena od takši je tudi držina Šantel bila. Tista držina, ka je dosta za slovenske lidi napravla, ka so v najbolje lagvi časaj tadale Slovenci ostanoli. Oča Anton Šantel je v gimnaziji Gorica matematiko pa fiziko včiu. Mama Avgusta je iz

držine »von« vöprišla. Njeni oča Hugo Edler von Aigentler je dosta po Monarhiji delo, tak je tudi v Gorico prišo. Tam sta se Anton pa Avgusta spoznala, zalübila pa oženila. Šejst mlajšov se je njima

rodilo, samo trge so gorzrasli.

Med njimi je tudi Augusta mlajša Šantel bila. V njenom imeni že se leko vidi, ka nemški »v« v imeni matere se je za sloven-

skoga »u« vöminiu. Leko povejmo, ka Augusta je po stopajaj svoje mama šla.

Ta fotografija je v Beči leta 1900 bila napravljena, prva nazaj v Slovenijo včit pride. Kak bi za eden čas slikanje pa risanje tanjala.

Zaprav, tau sta njeni brat Aleksander pa sestra Henrika gnako napravla. Vsi trge so se za slikare vözašaulali. V takše viske šaule je trbelo daleč od dauma iti. Tau nam od toga pripovejda, ka držina Šantel

je dobro stoječa bila.

Mi na paut Auguste Šantel (1876-1968) staupimo. Tau je duga paut bila, stera go je po Evropi pelala. Že kak deklička je med kejpami od mame živela, pune stejne so je bile. Leko povejmo, ka ta meštija njoj je nut v zibel bila djana. Depa, najprva je violino v roke dobila. Kaulak 10 lejt stara je bila, gda se jo je začnila včiti igrati. Doma jo je mati včila risati (rajzolni), gda je že na gimnazijo Gorica ojdla. Kelko je poznano, v njeno srečno mladost je zmejs žalost prišla.

V varaškoj slovenskoj privat šauli v Gorici Augusta od leta 1897 do leta 1900 dela. Po tejm go paut v Beč odpela. Tam se risati pa slikati vči. Ta šaula za gnešnji čas bole smejšno ménje ma: Schüle für Frauen und Mädchen, Šaula za gospe pa dekličke. Nam pa tau ménje od toga pripovejda, kak so se šaule na moške pa ženske talale. Augusta tam eno leto ostane.

Augusta 25 lejt stara najprva po menjši slovenski varašaj mlajše vči, violino tō. Kak bi go neka nej na meri njalo, v Pulo na Hrvasko odide. Zaprav, tau je eške itak Monarhija, v Puli svoje bojne šifte ma. Ranč od oficejrov na tej šiftaj je mlajše včila. Tam nin štiri lejta ostane, ka bi go znauva kejpki k sebi pozvali. Leta 1908 v München odide, slikanje študejra.

Augusta Šantel se je nigar dar nej ženila. Kak pa je z moškimi v njenom življenji bilau, se zagnauk eške ne vej. So pa nisterni moš-

ki na njeno paut stanoli. Slikari kak una sama, gvüšno oficejr pa arhitekt

Augusta Šantel zar za mlajšo sestro Danico stodji. Po njenoj smrti si je Augusta dugo nej pomagla. Danica se je kak Augusta za školnikojco šaulala.

Ivan Jagr tō. Ranč un go je že v Beči nagučavo, aj začne razglednice (képeslap) risati. Augusta za žensko

Leta 1909 skrak slikanja na velke violino igra. Z vnaugimi muzikanti kaulak ojdijo, za tiste čase popularne naute igrajo. Leko povejmo, ka je na puno delala. Naute, slikanje pa eške služba v šauli na Sušaki više varaša Reka skrak maurdja. Tam go prva velka bojna zaodi, pri žlati v Sloveniji na njeni konec počaka. Pa nazaj na Sušak odide. Iz tistoga časa je eden rejdkki kejp poznani.

Augusta leta 1933 v penzi-jo odide. Depa v Maribori pa Ljubljani slika, vsigdar rada violino v roke vze-

Prva slovenska razglednica iz leta 1900 je vüzemska bila. Žau smo je nej mogli najti. Je pa Augusta dosta razglednic cejli čas sama risala pa je na pošto dala. Tau je svojoj teti pisala. Cerkve svete Trojice pri Kromberki nej daleč kraj od Gorice stodji.

vala, ka je prvo slovensko razglednico napravla, stero so v Beči tiskali (drüknivali).

Življenje Auguste Šantel je samo ena velka paut bila. Nin je nej dugo ostanola. Po dvej lejtaj šaulanja v Münchni znauva se seli.

me. Tak je vse do zime leta 1968 bilau, gda v Ljubljani mrgé, 92 leti stara je bila. (Kejp na 1. strani: Nej poznano, steri varaš više maurdja leko vidimo. Augusta je tomi platni prausno ménje Slika dala.)

Miki Roš

PISALI SMO PRED 30. LEJTI

V 19. številki Porabja, stera je vöprišla 21. septembra 1995 je pod naslovom SREBRNI BREG/SREBRNI BREJG Franci Just etak predstavo knjigo s tem naslovom:

»Zveza Slovencev na Madžarskem je pred letošnjimi dopusti izdala, 15. septembra pa v Monostru tudi uradno predstavila lično knjigo Srebrni breg. V njej se z enajstimi zgodbami v prekmurščini in knjižni slovenščini predstavljajo „stari znanci“ Porabja: Feri Lainšček, Milan Vincetič in Milivoj Roš. Z ilustracijami je knjigo obogatil akademski slikar Franc Mesarič.

Skupni imenovalec vseh v knjigi predstavljenih zgodb je spomin na otroštvo, ki je v uvodni zgodbi (Lainšček: Okna/Oukna) metaforično „označen“ kot fizično sicer neobstoječe, vendar zmeraj prisotno okno, skozi katero gledamo nazaj in smo na ta način s tistim nekdanj tudi povezani. Splošno znano je, da so vsi trije avtorji otroštvo preživljali v Prekmurju. Ker je njihove srebrnobreške zgodbe oblikovalo pristno doživetje, je tudi svet, ki ga le-te predstavljajo, „avtobiografski“: Prekmurje oz. njegov severovzhodni predel Goričko. To je seveda gorički svet izpred dobrih treh desetletij in skupnost, ki je bila oblikovana veliko bolj arhaično, kakor je danes, in ki se je je t.i. civilizacija v obliki tehničnih dosežkov 20. stoletja šele začela dotikati.

Takšno neurbano ruralno arhaično strukturirano okolje je že kar lep čas, nazadnje pa po zaslugi južnoameriških piscev t.i. magičnega realizma enakovreden prostor za izpoved umetniške resnice o svetu in človeku. Avtorji Srebrnega brega/Srebrnega brejga seveda ne izrisujejo magičnorealističnega sveta za otroke, ampak prej drobce iz svojega otroškega sveta, ki naj bi s svojo pristnostjo pritegnili in morebiti očarali mladega porabskega bralca (in tudi katerega v matični domovini).

Sestavni del tega sveta so t.i. posebneži, ki jim je zaradi drugačnosti v sistemu medsebojnih odnosov med odraslimi člani skupnosti odmerjeno posebno mesto. Otroci pa gledajo nanje po svoje; opazijo tisto, kar odrasli spregledajo; nemalokrat se tudi poživljajo na njihove vrednostne sodbe. In to otrokom ostane v spominu, kakor npr. Lainščku Vendel (Vendel) in Hercpub (Srčev fant/Srčov pojeb) ali Rošu mlinar Meleš (Stari Meleš).«

POKAŽI MI KLEJT PA POVEJM, KAKŠI ČLOVEK SI je biu naslov pisanja Irene Barber: »Tak pravi eden vogrski pregovor. Če si pa premišlavamo, te moremo prevedeti, ka je gnesden klejt napuniti ranč nej léko delo. Večkrat se zgodi, ka tisti, ki cejlo leto pauvajo, si tū ne morejo klejt napuniti. Če se tau

zgodi z ednim gazdanom ali z edno držinov, se tak rešüvlejo, ka si küpijo, ka njim se je nej pršikalo prpauvati. Etak je pa velka odgovornost edno takšo klejt (skladišče) voditi, napunjeno držati, iz štere klejti dosti lidi küpüje.

V Varaša pod zidino cirkve pa županovim uradom strašno velke klejti gestejo. Té klejti so gnauksvejta popovge meli prej. Meli so velko gazdijo, pauvali so in so tam meli vse dobroga. Eden deu té klejti že dugo lejt v arandi nüca varaški AFÉSZ. Tüj majo

skladišče za zelenjavo pa za sad. Nej trbej povedati, ka je inda svejta tau tak bilau zozidano, ka je v leti hladno v zima pa nika ne zmrzne. Tau velko klejt od 1975. leta vodi eden porabski slovenski človek Jožef Sukič. On je rodjeni z Dolenjoga Senika (s pristave) njegva žena Ana je pa z Gorenjoga Senika. Lejpo nauvo hišo sta zozidala pred dvajsetimi leti v Slovenskoj vesi, zdaj tam živeta. Jožeta na njegovom delovnom mestu spitavam od te velke „klejti“, štero že 20 lejt vodi.

Jožef, tak vidim, ka velko delo mate. Lüdje pridejo, odidejo, ednoma tau trbej, drugi pa tisto prpela. Furt tak dé, ali pa samo zdaj, ka je jesen, pa si vi tū napunjavate svojo „klejt“?

„Tak sploy nameri smo nigdar nej, zatok ka lüdje majo tau lagvo šagau, ka so lačni, etak je pa klejt furt kreda za nji. Brez hejca morem povedati, ka cejlo leto mam delo. Zdaj nam velko delo da, ka so djabokey, štere doj letijo pa so za konzerve valaun. Té djabokey küpüjemo pa pošilamo tadala.“ Počan pa küpüjete te djabokey pa kama je vozite?

„Té sad küpüjemo za 11,60 Ft/kg. S cugom je vozimo v Avstrijo. Prva lejta so té sad doma naše kon-

zervne tovarne küpüvale, žau, na gnes se edna tovarna ne glasi. Znano je, da so nistarne zaprle vrata kak po cejlo ro sagi eške dosta pa dosta drugi fabrik.“

Vi se spravlate z zelenjavo pa s sadom. Gde küpüjete tau blago?

„AFÉSZ že dugo lejt ma pogodbo (szerződés) z edno zadrugov iz Szekszárda. Tau je od nas približno 300 kilomejtarov. Pogodba je takša, da oni s špecialnimi kamioni pripelajo blago, stero mi damo štölati. Nikšo brigo s transportom etak nej mammo. Oni se navelko spravljajo z zelenjavo, kvaliteta blaga je dobra.“

Od naše pokrajine, od naši lüdi - steri majo na odajo kaj - tü küpíte blago?

„Od vsakšoga küpimo, če kaj ma na odajo. Tau je pa drugo, ka naši lüdje iz naše pokrajine dosta ne odavajo. Vsakši pauva najbola sam sebi. Kak sam že povedo, eden mali deu je samo tau, ka od naši lüdi küpimo. No, pa nej smo samo mi, steri se spravlammo z zelenjavo, gestejo gnes privatniki tü, steri küpüjejo tü.“

Če eden privatnik - povejmo ge - škem od vas küpiti nika malo, meni tü date? Gdakoli leko pridem?

„Vsakšomi damo, tau je nej odvisno od toga, kelko ške meti pa što je. Slobaudno leko prnese na odajo tak, kak leko küpi tü. Dosta lüdi odi es küpüvat. Gnesden je pri blagi 20 % nej malo penez. Zvün toga vsakšo leto mammo akcije. Zdaj v jeseni mo na akciji meli krunča, kapüsto, lük pa djabokey. Vnau-go blaga odamo takšoga reda. Steri majo doma mesto za tau, ka si leko več notspravijo, povejmo, na cejlo zimau, je vrejdo.“

Gda sva si začnila zgučavati, sam te samo not pokazala, liki nej sam te tadala spitavala od tebe. Kak je pa tau bilau, da si prišo es v tau slüžbo?

„Mladi človek sam bio, po sodačiji sam pri AFÉSZ-a daubo delo kak šoför. 11 lejt sam sejdo za volanom. Eden lejpi den so prišli prednji pa so mi prajli, naj pistim volan, nauvo delo me čaka. Mogo mo voditi tau „klejt“. No, meni je tü nej vseedno bilau, ranč te sam prpelo eden nauvi mali kamion. Depa kak Vogrin pravi „meše“ je nej bilau. Kak so zgrüntali, tak je moglo biti.“

Kak ti ceniš tvojo delo? Nej ti je žau, da si tam njau volan? Splača se ti, pa se splača AFÉSZ-a tau klejt gdržati?

„Taužiti se neščem, ranč nemam zroka. Tak mislim, da sam v 20. lejtaj eške gnauk nej takšo napravo, da bi AFÉSZ kvar emo ali bi ma kaj naprej leko vzeli. Kak sam že pravo, gesti de človek furt mogo, etak de se pa moja „maštija“ nadaljevala. Mislim, AFÉSZ-a se tü splača, če je rejsan tau nej najbaukši šejft.“

Vküppobrala Silva Eöry

RAZGIBAJMO MOŽGANE

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

				AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	VRSTA AVTOMO- BILSKEGA ZAVARO- VANJA	MANUŠA OPNA	POKRAJINA V PANONSKI NIZINI	TRAGIČNI ANGLEŠKI LUKSUZNI PARNIK	ANNIE LENNOX	NAJNIŽJA TOČKA	KOKOŠJI PRODUKT
				JESENSKI PLOD V JEŽICI							
				ITALIJAN, ZNAMKA MOTORNIH KOLEŠ					7		
				GLIVICNA BOLEZEN RASTLIN	3				ŽIGA JEGLIČ		1
				SEPTEMBER NEKDANJI MONGOL- SKI VLADAR					VITEŠKI SLOJ		
POMOČ: ANIT DEPARTMA NIZEK NOVARA	NAGLAS, POUDAREK	PREBI- VALEC ROVT	HOMER- JEV EP O TROJAN- SKI VOJNI	VOLNENA ODEJA, KOČA, ODMEV, EHO	5			ZNAMKA ŠPORTNE OPREME MESTO V PIEMONTE			
OPERNI SPEV			8		SOKRATOV TOŽNIK ODRSKO GLASBENO DELO		4			RAVNO- DUŠNOST, BREZBRIZ- NOST	INDUSKI ŠAHOVSKI VELEMOJ- STER (VIS- VANATAN)
SKLEP NA NOGI						ŠTEVILKA V REDO- VALNICI ALJAZ PEGAN					
NEKDANJA IGRA S KARTAMI					PTICA Z VELIKIM REPOROM DOMAČA HIŠA			NALEZLI, VNUTRJE KOŽE ŽIVAL S KLEŠČAMI			
SEDMA GRŠKA ČRKA	2			UPRAVNA ENOTA V FRANCIJI ZDENKO VERDENIK					9		
PREGLED, KONTROLA					6		RAVEN SVET, RAVNINA				
PRIZA- DETOST TKIVA, POŠKODBA							UBRANO SOZVOČJE VEČ TONOV				

Končna rešitev:

1	2	3	2	4	3	5	6	7	8	3	9	1	2
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Oddaja Slovenski utrinki bo na sporedu

TV Slovenija 1 v četrtek, 2. oktobra, ob 15.45.

Ponovitev magazina bo na

TV Slovenija 3 v nedeljo, 5. oktobra, ob 19.30.

Oddajo si lahko ogledate tudi na spletnem naslovu:

<https://www.rtvslo.si/tv/oddaja/84>

Pridružite se nam pred zasloni!

TV SPORED

Na naslednji povezavi najdete pregleden spored

TV Slovenija 1 in Slovenija 2 za izbran dan:

<https://tvspored.delo.si/>

SUDOKU

	1	3				6	2	
	9		1		2		4	
				5				
9		8		4		3		1
2	6		3		7		5	9
6	8						1	7
	2		5		1		3	
1			7	9	8			2

AVTOMOBILSKE IGRAČE

V množici igrač poišči dva enaka avtomobilčka!

Porabje Tednik Slovencev na Madžarskem Izhaja vsak četrtek Založnik Zveza Slovencev na Madžarskem Za založnika Andrea Kovács	Glavna in odgovorna urednica Nikoletta Vajda-Nagy Naslov založnika in uredništva H-9970 Monošter/Szentgotthárd, Gardonyijeva ul. 1 T: 0036 94/380 767 E: porabje@gmail.com ISSN 1218-7062 Tisk TOPnet, d. o. o. Kupšinci 49d, 9000 Murska Sobota, Slovenija	Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika Vlade Madžarske, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem ter Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu. Letna naročnina za Madžarsko 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR, za druge države 52 EUR oz. 52 USD. Številka bančnega računa: HU75 11747068 20019127 00000000, SWIFT koda: OTPVHUHB
--	---	--

RAZPIS ZA DODELITEV ŠTIPENDIJE ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM ZA PORABSKE ŠTUDENTE V ŠTUDIJSKEM LETU 2025/2026

1. Predmet javnega razpisa

Zveza Slovencev na Madžarskem na podlagi sklepa predsedstva objavlja razpis za dodelitev štipendije za porabske študente. S tem želi poskrbeti, da se slovenski narodnostni intelektualni potencial v Porabju ne izgubi in razprši, temveč utrdi in okrepi, kar je povezano s pritegovanjem in vključevanjem manjšinske študentske populacije v delovanje slovenskih manjšinskih organizacij na Madžarskem. Na razpis se lahko prijavijo slovensko govoreči madžarski državljani iz Porabja, ki študirajo na univerzah v Sloveniji oziroma študirajo slovenski jezik na madžarskih univerzah in se aktivno vključujejo v življenje slovenske narodnostne skupnosti na Madžarskem.

2. Višina štipendije

Višina štipendije za študijsko leto 2025/2026 znaša skupno 400.000 Ft oziroma 40.000 Ft mesečno.

3. Pogoji javnega razpisa

Kandidat mora biti vpisan na eno od fakultet v Sloveniji ali na smer slovenski jezik na Madžarskem. Štipendija se dodeli za eno šolsko leto.

4. Dokumentacija

Vlagatelj mora predložiti:

- življenjepis,
- motivacijsko pismo,
- v celoti izpolnjeno in podpisano prijavnico,
- potrdilo o vpisu na fakulteto in kopijo indeksa,
- opis aktivnega sodelovanja v slovenskih organizacijah, društvih, klubih, krožkih ipd., iz katerega mora biti razviden časovni in vsebinski obseg delovanja.

5. Izbirni postopek

O vlogah kandidatov bo odločilo predsedstvo Zveze Slovencev na Madžarskem.

Štipendijo lahko pridobita hkrati 2 kandidata za eno leto (10 mesecev).

6. Rok in način prijave

Rok za prijavo je 31. oktober 2025. Vlogo oddajte osebno ali jo v zaprti ovojnici naslovite na: Zveza Slovencev na Madžarskem, 9970 Monošter/Szentgotthárd, Gardonyi ulica 1.

7. Informacije

Vse druge informacije najdete na spletni strani: www.zveza.hu